

Právnická fakulta MU 2020

MPV I

Specifika MP

Jen pro osobní studijní potřebu

Specifika mezinárodního práva

Pojem (definice) MP

- souhrn **pravidel právně závazných**
- **i zde platí: pravidla stanovena a vynutitelná státy (modifikovaně)**
- pravidla upravující **vztahy mezi státy** a dalšími subjekty mezinárodních vztahů
- Stát: musí to být **stát jako suverén**, nikoli stát jako soukromoprávní osoba (obchodník)
  - stát – stát
  - stát – mez. org.
  - mez. org. – mez. org.
  - stát – jiný subjekt MP

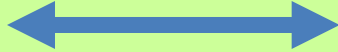
Úvodní poznámky

- názvosloví (MPV – MP)
- „vnější právo státní“
- „mezinárodní“
- ius gentium (právo národů v římském právu)
-----> ius inter gentes (právo „mezi národy“)

Státy a mezinárodní společenství

- Státy jsou suverénní entity
- Státy = rovné entity, směřují k uplatňování „absolutní“ suverenity - ale nutná koexistence
- **Mezinárodní společenství** = systém, v němž **koexistují a spolupracují** jednotlivé státy
- Suverenita nemůže být absolutní = stát sice není podřízen jinému státu, ale musí respektovat totéž u jiných, tedy zaručovat totéž jiným státům
- **Je třeba respektovat minimální pravidla fungování systému států = mezinárodního společenství**
- + rozvoj tohoto systému

Koordinační charakter MP

- proto převažuje povaha koordinační (rovnost elementů mezinárodního společenství na rozdíl od práva vnitrostátního)
- **Jednotlivý stát** a jeho společnost: systém kompaktní a **hierarchizovaný** (stát-jednotlivci)
- **Mezinárodní společenství** nemůže být hierarchizováno (suverenita => všechny státy na jedné úrovni)

Mezinárodní právo

- *není žádný nadřazený subjekt*
- **NIKDO NENÍ NIKOMU PODŘÍZEN**
- **koordinální charakter mezinárodního práva (nikoli subordinační!)**
- státy mezinárodní právo **vytvářejí**, mají ho **respektovat** a jeho respektování **vynucují**

Zvláštnosti mezinárodního práva

S h r n u t í systémových poznatků:

- **Pro vnitrostátní právo je nadřazenou mocí stát.**
- **U mezinárodního práva nadřazená moc chybí.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Mezinárodní společenství: zcela decentralizovaný systém bez mocenského centra.**
- **Koordinační (ne subordinační) charakter MP**

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**
  - nezávislost na jiné moci uvnitř i vně
  - dobrovolné omezení (EU x kolonie)
  - územní výsost = výlučný výkon suverenity státu na svém území - výjimky
- **ROVNOST**
  - rovná práva, výjimky

Zvláštnosti mezinárodního práva - 1

obecného charakteru:

- *ošidnost srovnávání s právem vnitrostátním*
- *„rané“ stadium vývoje*
- *působí v jiném prostředí*
- *projev vůle více států*

Zvláštnosti mezinárodního práva - 2

- **1.** Základ: **zásada svrchované rovnosti** států –
KOORDINAČNÍ CHARAKTER MP
- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
  - tvorba mezinárodních smluv, mezinárodního obyčeje
- **3.** Není autoritativní orgán, který by závazně **rozhodl o porušení práva** a stanovil odpovědnost
  - každý stát posuzuje sám
  - fakultativní jurisdikce soudů
  - výjimka: Rada bezpečnosti OSN

Zvláštnosti mezinárodního práva - 3

- **4. Není centralizované donucení**
  - svépomocné prostředky jednotlivých států nebo jejich organizací, jen výjimečně určitá centralizace (RB OSN)
- **Donucovací prostředky:**
  - bez použití síly (retorze, přerušení styků)
  - s použitím síly (sebeobrana, akce RB)
- **5. Prameny** – také právo nepsané
- **6. Subjekty** – státy, mezinárodní organizace, jednotlivec ve zcela jiném pojetí

Specifika mezinárodního práva - 4

- Další specifika:
- 7. **Předmět úpravy:** i oblasti nenáležící žádnému státu
- 8. **Rozvojový charakter** – vývoj (jednotlivci-?)
- 9. **Procesní právo** - ?

Je mezinárodní právo právem?

- je vytvářeno státy
- má závazný charakter
- je vynutitelné státy (jiné pojetí a jiný charakter vynutitelnosti – nemusí být hned ozbrojené násilí)
- **je to právo, ale jiné povahy než právo vnitrostátní**
- **je zcela nezbytné pro fungování mezinárodního společenství**

MP z hlediska věcného obsahu

- Grotius - „zakladatel mezinárodního práva“
  - 1625 - *De iure belli ac pacis (O právu války a míru)*
  - 1609 - *Mare Liberum (Svobodné moře)*
- válečné právo dnes jen zlomkem
- „mírové“ právo = „normální, běžné“ MP
- část obecná a zvláštní, „odvětví“

Zvláštnosti mezinárodního práva

S h r n u t í :

- **Pro vnitrostátní právo je nadřazenou mocí stát.**
- **U mezinárodního práva nadřazená moc chybí.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Zcela decentralizovaný systém bez mocenského centra.**

DŮLEŽITOST HISTORICKÉHO VÝVOJE

- Nejprve regulace mocenských aspektů (dělba vlivu)- Řecko, Řím, až po 17. století - vedení války
- obchod, konzulové
- Vestfálský mír: rovnováha mezi evropskými mocnostmi (1648)
- **Vznik moderního státu – suverenity (17. – 18. stol.)**
- Organizace Evropy v diplomatickém smyslu („civilizovanou“ formou): Vídeňský kongres (1815) - Rusko, Rakousko, Prusko, později i Francie a Anglie
- 2. pol. 19. st.: do popředí i jiné oblasti než politika (ekonomika - duševní vlastnictví)
- Po 1.sv.v.: udržení míru - Společnost národů
- **MP = systém právních pravidel, která regulují vztahy mezi státy jakožto nezávislými subjekty**
- Tato historie je zcela jiná než historie vzniku vnitrostátních právních systémů

PROČ JE MP SKUTEČNĚ NEZBYTNÉ - 1

- Mezinárodní společenství je SYSTÉM.
Objektivní potřeba regulace vnitřního uspořádání každého systému.
- *Je vázanost mezinárodním právem totéž co faktická **efektivní vynutitelnost**?*
- Některé normy nejsou vynutitelné ani ve vnitrostátním právu a přesto jsou závazné
  - lex imperfecta
  - Normy vynutitelné ale nevynucované

PROČ JE MP SKUTEČNĚ NEZBYTNÉ - 2

- 1. Státy jsou si jakožto suveréni **vědomy, že MP potřebují**, aby fungoval systém ve kterém existují = mezinárodní společenství.
- 2. Státy ve svých ústavách recipují MP - **vyjadřují svou vázanost**.
ÚSTAVA ČR:
  - **Článek 1** : (2) Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.
  - **Článek 10**: Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu ...
- 3. Proč státy **uzavírají MS**, proč mezi sebou vedou **diplomatická jednání**?
- 4. Proč existují **mezinárodní organizace** založené na MP a fungující podle MP?
- 5. Proč **národní soudy států aplikují mezinárodní právo**, zejména smlouvy?

Nihilisté

- Specifika mezinárodního práva na nejobecnějším stupni:
- NIHILISTÉ: **války a různá porušování** mezinárodního práva (!!!) - "není to právo"
- "není zde nadřazený subjekt, a proto systém není hierarchicky uspořádán a právo **není vynucováno** – na rozdíl od práva vnitrostátního (zákonodárce - soud - policie)"
- Proč je to v MP jinak: vyplývá to ze **suverenity** základních elementů mezinárodního společenství (států)
- "Proč je vnitrostátní právo právem: protože stát je institucionalizován, je nadřazen vnitrostátním subjektům, má příslušné orgány s příslušnými pravomocemi. To je systém = STÁT."
- "Vynutitelnost: vztahy mezi státy jsou **vztahy „silové“**. MS jsou jen gentlemanské dohody."
- "MP je jen *vnější právo státní*, tedy vnitrostátní."

Mezinárodní právo

- **mezinárodní právo veřejné**
- vztah mezinárodního a vnitrostátního práva:
***MEZINÁRODNÍ SMLOUVY ZASAHUJÍ DO
VNITROSTÁTNÍHO PRÁVA
A UPRAVUJÍ I CHOVÁNÍ JEDNOTLIVCŮ***
- Ústava ČR: zejm. čl. 1 odst. 2, čl. 10
- **mezinárodní právo soukromé:** odvětví vnitrostátního práva

Přesahy mezinárodního práva do práva vnitrostátního

- **Mezinárodní smlouva** – vztahuje se na jednotlivce stejně jako zákon (viz Ústava ČR – čl. 10)
  - Evropská úmluva o lidských právech
  - obchod: Vídeňská úmluva o kupní smlouvě
- **Právní poměry ve státě jsou regulovány nejen právem vnitrostátním, ale i mezinárodním (a evropským – EU)**

Subjektivita v mezinárodním právu

- způsobilost k právům a povinnostem
- způsobilost k právně relevantnímu chování
- normotvorná způsobilost (ne vždy)

Rozsah:

- plná subjektivita (stát) (celé MP – *obecné i partikulární*)
- částečná subjektivita (mezinárodní org.) (část MP – *jen partikulární*)
- marginální subjektivita (jednotlivec) (*výjimka*)

Obecné a partikulární MP

- **Obecné:** určené všem státům, závazné potencionálně pro všechny státy (lze odmítnout předem)
- **Partikulární:** závazné jen pro určité státy
- Obecný může být jen mezinárodní obyčej, mezinárodní smlouva je buď
  - univerzální nebo
  - partikulární (regionální) (to může být i obyčej)